

GSF-KURAM01 AÇIK UÇLU TEORİK SINAV

Sınav türünün kapsamı, soru hazırlama ve değerlendirme esasları

Belge kodu	GSF-KURAM01	Belge niteliği	Açıklama, uygulama ve değerlendirme esasları
Belgenin işlevi. Bu belge bir öğrenci cevap kâğıdı veya sonuç çizelgesi değildir; açık uçlu teorik sınavın hangi amaçla ve hangi koşullarda kullanılacağını, soruların nasıl hazırlanacağını ve yanıtların hangi esaslarla değerlendirileceğini tanımlar.			

1. AMAÇ

Açık uçlu yazılı sınav, öğrencinin yanıtı hazır seçenekler arasından işaretlemek yerine kendi cümleleriyle yapılandırdığı; bilgiyi açıklama, kavramlar arasında ilişki kurma, karşılaştırma, yorumlama, çözümleme ve gerekçelendirme becerilerini görünür kılan bir ölçme aracıdır. Bu sınav türü öğrencinin yalnızca ne bildiğini değil, bildiğini nasıl kullandığını ve düşüncesini hangi kanıtlarla savunduğunu değerlendirmeye imkân verir.

Güzel Sanatlar Fakültesinde açık uçlu teorik sınavlar özellikle sanat kuramı, sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi, kültür kuramları ve benzeri kuramsal derslerde; bilgi ve kavrama düzeyinin yanı sıra analiz-sentez yapabilme, eleştirel düşünme, eser ya da metin çözümleme, akademik ifade ve alan terminolojisini doğru kullanma yeterliklerini ölçmek amacıyla uygulanır. Sınav tasarımında bu yeterliklerden hangilerinin ölçüleceği ders öğrenme çıktıları üzerinden açıkça belirlenir.

2. KAPSAM

Bu belge, açık uçlu yazılı değerlendirme kullanılan aşağıdaki sınav ve değerlendirmelerde uygulanabilir:

- Ara sınavlar,
- Final sınavları,
- Bütünleme sınavları,
- Tek ders sınavları,
- Ders kapsamında açık uçlu yazılı yanıt gerektiren diğer kuramsal değerlendirmeler.

GSF-KURAM01, yanıtların açıklama, tartışma, karşılaştırma, yorum, eser/metin/görsel çözümlemesi veya gerekçeli değerlendirme biçiminde yapılandırıldığı sınavlar için kullanılır. Yanıtın bir kavram, terim, kısa tanım ya da birkaç sözcükle sınırlandırıldığı değerlendirmelerde GSF-KURAM06 Kısa Cevaplı Sınav Formu; açık uçlu soruların çoktan seçmeli veya kısa cevaplı sorularla birlikte kullanıldığı sınavlarda ise GSF-KURAM04 Hibrit Yazılı Sınav Değerlendirme Formu esas alınır.

3. DEĞERLENDİRME ESASLARI

Ölçüt	Açıklama
Sınavın niteliği	Öğrenci, yanıtını kendi cümleleriyle kurar; açıklama, ilişkilendirme, yorumlama, çözümleme veya gerekçelendirme yapar.
Soru sayısı	Sabit bir soru sayısı öngörülmez. Soru sayısı; ders öğrenme çıktıları, sınav süresi, beklenen yanıt uzunluğu ve soruların bilişsel düzeyi birlikte gözeticilerle belirlenir.
Soru türleri	Klasik açıklama soruları; karşılaştırmalı analiz, yorum, eser/metin/görsel çözümleme, vaka ya da problem temelli değerlendirme ve eleştirel tartışma soruları kullanılabilir.
Öğrenme çıktısı ilişkisi	Her soru en az bir ders öğrenme çıktısıyla ilişkilendirilir. Sınav bütünü, ölçülmesi amaçlanan öğrenme çıktıları dengeli biçimde temsil eder.

Ölçüt	Açıklama
Puan dağılımı	Her sorunun azami puanı sınav kâğıdında gösterilir. Sorular eşit veya farklı ağırlıkta olabilir; puanların toplamı 100 olmalıdır.
Cevap ve puanlama anahtarı	Değerlendirme başlamadan önce beklenen cevap bileşenleri, bu bileşenlerin puanları, kısmi puan koşulları ve kabul edilebilir alternatif yanıtlar hazırlanır.
Değerlendirme	Her soru, ilişkili olduğu öğrenme çıktısı ve önceden belirlenen puanlama ölçütleri doğrultusunda bağımsız olarak değerlendirilir. Aynı anahtar bütün öğrencilere tutarlı biçimde uygulanır.
Sınav puanı	Öğrencinin sorulardan aldığı puanların toplamı 100 üzerinden ham sınav puanını oluşturur. Ders başarı notu ve harf notu, yürürlükteki düzenlemelere göre ayrıca belirlenir.

4. SORU HAZIRLAMA İLKELERİ

Açık uçlu sorular hazırlanırken aşağıdaki ilkeler birlikte gözetilir:

- **Öğrenme çıktısıyla uyum:** Her soru hangi ders öğrenme çıktısını ve hangi bilişsel işlemi ölçeceği belirlenerek hazırlanır. Sorunun kapsamı ile puan ağırlığı, öğrenme çıktısının dersteki önemine uygun olmalıdır.
- **Açık görev tanımı:** Soru kökünde öğrenciden beklenen işlem; “açıklayınız”, “karşılaştırınız”, “çözümleyiniz”, “tartışınız”, “yorumlayınız”, “değerlendiriniz” veya “gerekçelendiriniz” gibi yönlendirici fiillerle açıkça ifade edilir.
- **Belirli ve anlaşılır kapsam:** Sorunun konu, dönem, kavram, eser, yaklaşım veya ölçüt sınırları anlaşılır olmalıdır. Aşırı geniş, birden çok farklı görevi belirsiz biçimde birleştiren ya da puanlamayı öznel hâle getiren soru köklerinden kaçınılır.
- **Bilişsel çeşitlilik:** Sınav yalnızca bilgiyi hatırlatan sorulardan oluşmamalı; dersin düzeyine uygun biçimde kavrama, uygulama, analiz, değerlendirme ve gerektiğinde yaratıcı düşünme basamaklarına yer vermelidir.
- **Malzemenin yeterliliği:** Eser, görsel, alıntı, metin, tablo veya vaka üzerinden yanıt bekleniyorsa ilgili malzeme eksiksiz, okunaklı ve soruyu yanıtlamaya elverişli biçimde sınav dokümanında sunulur.
- **Yanıt süresi ve puan dengesi:** Beklenen yanıtın kapsamı, sınav süresi ve sorunun puanı birbiriyle orantılı olmalıdır. Öğrenciden istenen ayrıntı düzeyi, verilen süre içinde gerçekleştirilebilir olmalıdır.
- **Çoklu geçerli yaklaşımlar:** Yorum veya eleştiri soruları, yalnızca tek bir ifadeyi ezberden tekrar etmeyi gerektirmemelidir. Kuramsal olarak savunulabilir farklı yaklaşımlara olanak tanınmalı; değerlendirme görüşün kendisine değil, doğruluğuna, tutarlılığına ve gerekçesine dayanmalıdır.
- **Ölçütlerin görünürlüğü:** Yanıtın biçimi, örnek kullanımı, kaynak gösterme, terminoloji veya yazılı anlatım ayrıca puanlanacaksa bu beklenti soru kökünde ya da sınav yönergesinde belirtilir. Öğrenciye açıklanmayan bir koşul sonradan puan kesme gerekçesi yapılmaz.

5. DEĞERLENDİRME İLKELERİ

Yanıtlar değerlendirilirken soru kökü, öğrenme çıktısı ve önceden hazırlanmış cevap/puanlama anahtarı esas alınır:

- **Soruyla ilgililik:** Yanıtın soruyu doğru anlayıp istenen konuya odaklanma düzeyi değerlendirilir. Konuyla ilgisiz bilgi, doğru olsa bile yalnızca hacim oluşturduğu için puanlandırılmaz.
- **Kuramsal doğruluk ve terminoloji:** Kavramların, tarihsel bilgilerin, sanatçı/eser ilişkilerinin ve alan terimlerinin doğru ve bağlama uygun kullanımı dikkate alınır.
- **Analiz, yorum ve gerekçelendirme:** Öğrencinin kavramlar arasında ilişki kurması, savını kanıt, örnek, eser veya kuramsal yaklaşım üzerinden temellendirmesi ve ulaştığı sonucu açıklaması değerlendirilir.
- **Tutarlılık ve bütünlük:** Yanıtın düşünce akışı, bölümler arasındaki bağlantı ve sonuçla gerekçeler arasındaki uyum gözetilir. Salt uzunluk, tekrar veya süslü anlatım tek başına puan kazandırmaz.
- **Açık yazılı ifade:** Anlatımın anlaşılır olması dikkate alınır; ancak yazım ve dil hataları yalnızca anlamı bozduğu ölçüde veya önceden ilan edilmiş bağımsız bir ölçüt olduğunda puanlamaya yansıtılır.
- **Kısmi puan ve alternatif yanıt:** Beklenen cevabın doğru bileşenlerini içeren eksik yanıtlar anahtardaki dağılıma göre kısmi puan alır. Bilimsel veya kuramsal olarak geçerli alternatif yanıtlar, anahtardaki ifadeyi aynen tekrar etmese de puanlandırılır.

- **Tutarlı ve eşit uygulama:** Aynı soru için aynı ölçüt ve puan aralığı bütün öğrencilere uygulanır. Aynı eksiklik birden fazla ölçüt altında tekrar tekrar cezalandırılmaz.
- **Anahtarın güncellenmesi:** Değerlendirme sırasında geçerli bir alternatif yanıt ya da anahtarda eksik bırakılmış bir durum belirlenirse değişiklik gerekçesiyle kaydedilir ve ilgili soru bütün öğrenci kâğıtlarında yeniden, aynı kurala göre gözden geçirilir.

6. UYGULAMA NOTLARI

Bu bölüm, sınav türüne ilişkin esasların sınav öncesinde, değerlendirme sırasında ve değerlendirme sonrasında nasıl uygulanacağını açıklar.

6.1. Sınav öncesi

- Soru sayısı ve puan ağırlıkları, öğretim elemanının serbest tercihindan önce ders öğrenme çıktıları, sınav süresi ve beklenen yanıt kapsamı gözetilerek belirlenir.
- Her sorunun puan değeri sınav dokümanında açıkça gösterilir; soru puanlarının toplamı sınav uygulanmadan önce kontrol edilir.
- Sınav süresi, kullanılabilecek kaynaklar, sözlük veya yardımcı materyaller ile dijital araç ya da üretken yapay zekâ kullanımına ilişkin izin ve sınırlamalar sınavdan önce öğrencilere bildirilir.
- Cevap ve puanlama anahtarı; beklenen cevap bileşenleri, alt puanlar, kısmi puan koşulları ve kabul edilebilir alternatifler belirtilerek değerlendirme başlamadan önce hazırlanır.

6.2. Değerlendirme ve geri bildirim

- Değerlendirme sürecinde şeffaflık, tutarlılık, eşitlik ve akademik dürüstlük ilkeleri gözetilir; aynı sınav grubundaki bütün yanıtlar ortak puanlama yaklaşımıyla değerlendirilir.
- Öğrencilere, sınav güvenliğini ve sonraki uygulamaları zedelemeyecek biçimde cevap anahtarı, beklenen cevap bileşenleri, puanlama ölçütleri, örnek yanıtlar veya genel sınıf geri bildiriminden açıklama yapılır.
- Puanlar öğrenci bilgi sistemine aktarılmadan önce soru puanları, toplam puan ve veri girişi kontrol edilir. 100 üzerinden elde edilen ham sınav puanı ile ders başarı/harf notu birbirine karıştırılmaz.

6.3. Belgelendirme, arşiv ve itiraz

- Sınav soruları ve yönergesi, cevap/puanlama anahtarı, öğrenci yanıtları, puan dökümü ve varsa anahtar değişikliği kayıtları ilgili mevzuat ve birim arşiv düzenine göre saklanır.
- Not itirazında öğrencinin sınav kâğıdı; soru kökü, kullanılan puanlama anahtarı, verilen alt puanlar ve toplam puan hesabı birlikte incelenir. İnceleme sonucunda yapılan değişiklik gerekçesiyle kayıt altına alınır.
- Engellilik veya özel gereksinim nedeniyle yapılan makul uyarlamalar, ölçülmesi amaçlanan ders öğrenme çıktısını değiştirmeden erişimi sağlar; öğrenciye farklı bir akademik ölçüt uygulanması anlamına gelmez.

Temel ilke. Açık uçlu sınavın güvenilirliği, sorunun ayrıntılı olmasından çok beklenen performansın açık tanımlanmasına ve aynı puanlama ölçütlerinin bütün öğrencilere tutarlı biçimde uygulanmasına bağlıdır.